

ΠολΠρωτΑθ 485/1996

Συλλογική αγωγή κατά ΟΤΕ Α.Ε. Μείωση τηλεφωνικών τελών. Νομιμοποίηση διαδικών. Σωματείο που αναγνωρίστηκε μόνο κατά τις διατάξεις του ΑΚ και δεν πληροί τις προϋποθέσεις των διατάξεων του άρθρου 10 του νόμου για την προστασία των καταναλωτών δεν νομιμοποιείται να ασκήσει την συλλογική αγωγή.

Κατά τις διατάξεις του άρθρου 10 παρ. 9 του Ν. 2251/ 1994 "Προστασία Καταναλωτών" (ΦΕΚ 191, τεύχ. Α'), ένωση καταναλωτών που έχει τουλάχιστον πεντακόσια ενεργά μέλη και έχει εγγραφεί στο μητρώο ενώσεων καταναλωτών πριν από δύο τουλάχιστον έτη ή κατά τις διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 7 του αυτού νόμου έχει εγγραφεί στο ανωτέρω μητρώο μέσα σε δέκα οκτώ μήνες από την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού (16.11.1994) και πριν την παρέλευση διετίας από την εγγραφή της στο μητρώο, μπορεί να ασκεί κάθε έτους αγωγή για την προστασία των γενικότερων συμφερόντων του καταναλωτικού κοινού (συλλογική αγωγή). Ιδίως μπορεί (η ένωση καταναλωτών) να ζητήσει α) "την παράλειψη παράνομης συμπεριφοράς του προμηθευτή, ακόμη και πριν εκδηλωθεί ιδίως όταν συνίσταται... στην παροχή ελαττωματικών υπηρεσιών..." και β) "χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης...". Η συλλογική αγωγή σ' αυτές τις περιπτώσεις δικάζεται κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας σύμφωνα με την παρ. 12 του ιδίου άρθρου, αποκλειστική δε αρμοδιότητα για την εκδίκαση αυτής έχει το Πολυμελές Πρωτοδικείο της κατοικίας της έδρας του εναγομένου προμηθευτή (παρ. 11 άρθρ. 10 Ν. 2251/1994). Κατά τις διατάξεις του άρθρου 10 παρ. 10 του ιδίου νόμου η συλλογική αγωγή ασκείται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της ένωσης καταναλωτών της οποίας ενεργά μέλη λογίζονται όσα έχουν εκπληρώσει τις ταμειακές τους υποχρεώσεις, των οποίων ο αριθμός αποδεικνύεται με κοινή υπεύθυνη δήλωση των μελών του διοικητικού συμβουλίου της ένωσης καταναλωτών, ασκουμένης της συλλογικής αγωγής εντός αποκλειστικής προθεσμίας έξι μηνών από την τελευταία εκδήλωση της παράνομης συμπεριφοράς που αποτελεί τη βάση της. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι ο νομοθέτης απαιτεί πρωτίστως για την άσκηση της συλλογικής αγωγής την κατά το Ν. 2251/1994 ιδιότητα της ένωσης καταναλωτών, η οποία σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρ. 10 παρ. 1 του ιδίου νόμου συγκροτείται ως σωματείο και διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου αυτού και του Αστικού Κώδικα. Συνεπώς το αρμόδιο καθ' ύλην και κατά τόπον Δικαστήριο κατά την εκουσία δικαιοδοσία, που θα επιληφθεί υποθέσεως αναγνώρισης σωματείου ως ένωσης καταναλωτών οφείλει να λάβει υπόψη και να ελέγξει εάν υπάρχουν επιπλέον οι προβλεπόμενες εκ του άρθρου 10 παρ. 1 έως 4 του Ν. 2251/1994 προϋποθέσεις. Εκ του νόμου τούτου απαιτείται η ένωση καταναλωτών να έχει αποκλειστικό σκοπό την

προστασία των συμφερόντων του καταναλωτικού κοινού. Κατά την παρ. 2 του άρθρου 10 τα μέλη της ένωσης καταναλωτών πρέπει να είναι φυσικά πρόσωπα, μη ισχύοντος του άρθρου 78 εδ. β' ΑΚ

Επειδή δε ο νόμος (2251/1994) δεν διακρίνει τα μέλη της ένωσης καταναλωτών σε τακτικά ή συνεργαζόμενα ή με οιαδήποτε άλλη ονομασία, απαγορεύεται εκ του λόγου τούτου να προβλέπονται στο καταστατικό της ένωσης νομικά πρόσωπα ως μέλη, με οιαδήποτε διάκριση, ώστε να αποκλείεται και εις το μέλλον είσοδος νομικών προσώπων εις αυτήν (βλ. πρακτικά Βουλής Ολομ. της 20.10.1994, Συνεδρίαση Θ' - Ομιλία Εισηγητή του νομοσχεδίου "Περί προστασίας καταναλωτών" σελ. 246 για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της ένωσης καταναλωτών και σελ. 259, έλεγχος κατά τη δικαστηριακή διαδικασία). Για να συσταθεί δε νομίμως ένωση καταναλωτών χρειάζονται εκατό τουλάχιστον (φυσικά) πρόσωπα. Σε δήμους ή κοινότητες με πληθυσμό μέχρι των τριών χιλιάδων κατοίκων αρκούν είκοσι πρόσωπα. Κανείς δεν επιτρέπεται να συμμετέχει σε περισσότερες από μία ενώσεις καταναλωτών. Οι δε εγγραφές πέραν της πρώτης είναι άκυρες. Κατά την παρ. 3 του ίδιου άρθρου, πόροι των ενώσεων καταναλωτών είναι αποκλειστικά: α) οι συνδρομές των μελών τους (φυσικών προσώπων), β) οι συνδρομές και λοιπές εισπράξεις από τη διάθεση των εντύπων, που εκδίδουν οι ενώσεις, γ) εισπράξεις από δημόσιες εκδηλώσεις δ) κρατική επιχορήγηση ή επιχορήγηση από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και ε) επιχορήγηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης διεθνών οργανισμών και διεθνών ενώσεων καταναλωτών. Κατά την παρ. 4 του ίδιου άρθρου αποκλείεται η οποιαδήποτε άλλης μορφής ιδιωτική χρηματοδότηση με πράξη εν ζωή και ως εκ τούτου αποκλειομένων και των συνδρομών των νομικών προσώπων που τυχόν έχουν εγγραφεί ως μέλη με οιαδήποτε διάκριση (τακτικά, συνεργαζόμενα, επίτιμα κ.λπ.). Κατά την παρ. 5 του ίδιου άρθρου οι ενώσεις καταναλωτών αποκτούν νομική προσωπικότητα με την εγγραφή τους στο μητρώο ενώσεων καταναλωτών. Εγγραφή στο βιβλίο σωματείων δεν απαιτείται. Οι διατάξεις όμως που το διέπουν εφαρμόζονται αναλόγως για το μητρώο ενώσεων καταναλωτών, το οποίο κατά την παρ. 6 τηρείται σε κάθε νομαρχία και συνεπώς εγγράφονται κατόπιν απόφασης του αρμοδίου Δικαστηρίου. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι για την άσκηση της συλλογικής αγωγής (κατ' άρθρ. 10 Ν. 2251/1994) επιλέγεται αποκλειστική η νομική μορφή του σωματείου όπως ρυθμίζεται στον Αστικό Κώδικα και ειδικότερα με τις ανωτέρω αποκλίσεις των παραγράφων 1 έως 6 του άρθρου 10 του Ν. 2251/1994 (βλ. και εισηγητική έκθεση στο Σχδ. Νόμου "Προστασία Καταναλωτών, 31.8.1994, Άρθρο ένατο - Ενώσεις καταναλωτών - Συλλογικά μέσα προστασίας). Επομένως για την αναγνώριση σωματείου ως ένωσης καταναλωτών ισχύουν οι διατάξεις των άρθρων 12 Συντ. 78 επ. ΑΚ σε συνδυασμό με άρθρο 10 Ν. 2251/1994, κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας (άρθρα 739, 740 παρ. 1 περ. α' και 787 ΚΠολΔ) και το αρμόδιο κατά τόπον δικαστήριο, το οποίο αφού δεχθεί να αναγνωρίσει σωματείο ως ένωση καταναλωτών θα διατάξει την εγγραφή του στο μητρώο ενώσεων καταναλωτών που τηρείται στην αρμόδια κατά

τόπον νομαρχία, μη δυναμένης της Διοικήσεως να προβεί αυτή σε αναγνώριση σωματείου ως ένωσης καταναλωτών καθόσον δικαιοδοσία βάσει των αναφερομένων ως άνω διατάξεων προκειμένου να αναγνωρισθεί σωματείο ως ένωση καταναλωτών έχουν τα πολιτικά δικαστήρια (άρθρα 26, 94 παρ. 3, 12 Συντ. 1, 2, 739 επ. ΚΠολΔ και άρθρ. 10 Ν. 2251/1994).

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι σωματείο αναγνωρισθέν μόνο κατά τις διατάξεις του ΑΚ ή σωματείο αναγνωρισθέν μεν κατά τις διατάξεις του ΑΚ χωρίς μέχρι την άσκηση της συλλογικής αγωγής να πληροί σωρευτικά όλες τις προϋποθέσεις του άρθρου 10 παρ. 1 έως 4 Ν. 2251/1994 ως (DE FACTO) εκ των πραγμάτων ένωση καταναλωτών, δεν νομιμοποιείται ενεργητικά προς άσκηση συλλογικής αγωγής κατά το άρθρο 10 παρ. 9 του Ν. 2251/1994. Δια του ιδίου νόμου, άρθρου 14 παρ. 1 καταργήθηκαν από της ισχύος του (16.11.1994), ο Ν. 1961/1991 "Για την Προστασία καταναλωτών και άλλες διατάξεις" εκτός των άρθρων 51 και 53 έως 55, τα άρθρα 26 έως 29 του Ν. 2000/1991, καθώς και κάθε άλλη διάταξη που αντιβαίνει στις διατάξεις του νόμου αυτού ή αναφέρεται σε θέματα που ρυθμίζονται απ' αυτόν, με αποτέλεσμα να μη νομιμοποιούνται προς άσκηση συλλογικής αγωγής μετά την ισχύ του (16.11.1994), ούτε οι κατ' άρθρον 35 παρ. 3 του Ν. 1961/1991 προβλεπόμενες ενώσεις καταναλωτών, εάν δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του (Ν. 2251/1994). Η μη τήρηση των άρθρων 10 παρ. 1 έως 6 του Ν. 2251/1994 συνεπάγεται την έλλειψη ενεργητικής νομιμοποίησης προς άσκηση συλλογικής αγωγής για την προστασία των γενικότερων συμφερόντων του καταναλωτικού κοινού, αυτεπαγγέλτως δε ερευνάται αυτή υπό του Δικαστηρίου σε κάθε στάση της δίκης κατ' άρθρα 73 και 741 ΚΠολΔ και 10 παρ. 9 Ν. 2251/1994. Σύμφωνα δε με τις διατάξεις του άρθρου 744 ΚΠολΔ προκύπτει ότι παρέχεται στο Δικαστήριο η ευρεία εξουσία αυτεπαγγέλτου ενεργείας, επί τη βάσει της οποίας έχει τούτο τη δυνατότητα και το καθήκον να λαμβάνει υπ' όψιν ορισμένα πραγματικά περιστατικά μη προταθέντα υπό τινος των μετεχόντων της διαδικασίας προσώπων (βλ. Γ. Ράμμο Εγχειρίδιον Αστικού Δικονομικού Δικαίου, τόμος Δ έκδ. Σάκκουλα 1985, σελ. 1954 αποκλίσεις από τα θεμελιώδη δικονομικά αξιώματα στη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας). Τα γεγονότα δε αυτά είναι και εκείνα που συντελούν στην προστασία της εννόμου τάξεως και τα οποία γι' οιονδήποτε λόγο δεν προτείνουν οι διάδικοι. Είναι δε αδιάφορο πως τα εν λόγω γεγονότα περιήλθαν εις γνώσιν του Δικαστηρίου. Γίνεται δε δεκτό ότι στην εκουσία δικαιοδοσία, το Δικαστήριο δεν υποχρεούται να διατάξει απόδειξη (ΑΠ 460/1990 ΕλΔνη 32,532). Τοιαύτα δε γεγονότα είναι και εκείνα που σχετίζονται με την κατά νόμο σύσταση ένωσης καταναλωτών, όπως ο κατά νόμον προβλεπόμενος πληθυσμός μέχρι των τριών χιλιάδων κατοίκων σε δήμο ή κοινότητα βάσει του οποίου απαιτούνται είκοσι πρόσωπα (φυσικά) για τη σύσταση ένωσης καταναλωτών ή μεγαλύτερος πληθυσμός, οπότε για τη νόμιμη σύσταση ένωσης καταναλωτών απαιτούνται τουλάχιστον εκατό φυσικά πρόσωπα (άρθρ. 10 παρ. 2 Ν 2251/1994).

Στην προκειμένη περίπτωση η ενάγουσα εκθέτει όσον αφορά την νομιμοποίηση της, στην από 22.5.1995 κατατεθείσα συλλογική αγωγή της με τις διατάξεις του Ν. 2251/1994, και υπέρ της οποίας άσκησε πρόσθετη παρέμβαση, το σωματείο με την επωνυμία "ΓΕΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ" ότι είναι ένωση καταναλωτών νόμιμα συνεστημένη με τη μορφή σωματείου. Οτι το καταστατικό της έχει εγκριθεί με την υπ' αριθμ. 5/13.1.1994 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Χανίων και ότι με την υπ' αριθμ. 3273/13.2.1995 απόφαση του Περιφερειακού Δ/ντου Κρήτης είναι εγγεγραμμένη στο Μητρώο Ενώσεων Καταναλωτών του Νομού Χανίων με αριθμό Μητρώου 1. Οτι διαθέτουν 500 μέλη. Οτι είναι εκπρόσωπος του ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ στην Κρήτη και ότι κατά το άρθρο 3 του καταστατικού της "Σκοποί του σωματείου είναι η προστασία των πολιτών, με την ιδιότητά τους ως καταναλωτών τόσο με τη στενή όσο και με την πλατεία έννοια του όρου, δηλαδή του αγοραστή και η χρήση προϊόντων και υπηρεσιών πάσης φύσεως. Είναι ακόμη η προστασία του περιβάλλοντος σε κάθε μορφή του όπως και του οικοσυστήματος και γενικά η βελτίωση της ποιότητας ζωής". Και ότι νομιμοποιείται να ασκήσει συλλογική αγωγή του άρθρου 10 παρ. 9 του Ν 2251/1994 σε συνδ. με την διάταξη του άρθρου 14 παρ. 7 του ίδιου νόμου, εφ' όσον μάλιστα και εκ των πραγμάτων είναι χρήστες των τηλεφωνικών υπηρεσιών που παρέχει η εναγομένη (άρθρ. 1 παρ. 4 περ. α' του Ν. 2251/1994) και συνεπώς καταναλωτές.

Η δε εναγομένη Ανώνυμη εταιρία ΟΤΕ παρέχει μονοπωλιακώς μεταξύ των άλλων υπηρεσίες τηλεφωνίας προς τους έλληνες καταναλωτές και είναι προμηθευτής κατά την έννοια του άρθρ. 1 παρ. 4 περ. β' του Ν. 2251/1994. Λόγω της υπό της εναγομένης κατά 12% παράνομης υποχρέωσης μονάδων τηλεφωνίας στους καταναλωτές η ενάγουσα ζητεί να αναγνωρισθεί η εναγομένη εταιρία (ΟΤΕ) υπόχρεος και να υποχρεωθεί να προβεί στην αφαίρεση της ισοπόσου ζημιάς από κάθε καταναλωτή, δηλ. ποσοστό 12% των συνολικώς χρεουμένων μονάδων συνδιαλέξεως, να καταδικασθεί στην καταβολή ηθικής αποζημίωσης ποσού ύψους 10.000.000 δρχ., να κηρυχθεί η απόφαση προσωρινά εκτελεστή και να καταδικασθεί η εναγομένη στην καταβολή της δικαστικής της δαπάνης. Προς υποστήριξη δε της ενεργητικής της νομιμοποίησης προς άσκηση της συλλογικής αγωγής του άρθρου 10 παρ. 9 του Ν 2251/1994 προσκομίζει και επικαλείται την υπ' αριθμ. 5/13.1.1994 απόφαση του Πολ.Πρωτ.Χανίων. Το από 20.10.1993 "Καταστατικό του υπό ίδρυση σωματείου με την επωνυμία "ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ ΚΡΗΤΗΣ" με έδρα τα Χανιά υπογεγραμμένο κάτωθεν του άρθρου 27 αυτού από (20) είκοσι ιδρυτικά μέλη εγκριθέν το καταστατικό αυτό από τη με αριθ. 5/1994 ανωτέρω απόφαση του Πολ.Πρωτ.Χανίων. Την απόφαση με αριθμ. πρωτ. 3318/84/13.2.1995 του Περιφ. Δ/ντη της Νομαρχίας Χανίων, σύμφωνα με την οποία απεφασίσθη η αναγνώριση του σωματείου Ινστιτούτου Καταναλωτών Κρήτης ως Ένωση Καταναλωτών. Το με αριθμ. πρωτ. 450/20.2.1995 πιστοποιητικό της Νομαρχίας Χανίων, Δ/ση Εμπορίου

που πιστοποιεί ότι το Ινστιτούτο Καταναλωτών Κρήτης (INKA) αναγνωρίστηκε ως Ένωση Καταναλωτών με αριθμό Μητρώου 1 την 13.2.1995. Το, εκ της από 22.2.1995 συνεδρίασης, απόσπασμα από το βιβλίο πρακτικών του Δ/κου Συμβουλίου της ενάγουσας, από το οποίο προκύπτει η απόφαση του Δ.Ε. της ενάγουσας να υποβάλουν συλλογική αγωγή κατά του ΟΤΕ, με κατάλογο ονομάτων των μελών του Δ.Σ. Την από 13.2.1995 υπεύθυνη δήλωση του προέδρου του Δ.Σ. της καθώς και τις από 17.1.1996, 18.1.1996 και 20.1.1996 υπεύθυνες δηλώσεις των μελών του Δ.Σ. της ενάγουσας με τις οποίες δηλώνουν ότι κατά την ημερομηνία λήψης της απόφασης για την υποβολή συλλογικής αγωγής κατά του ΟΤΕ, τα φυσικά πρόσωπα τακτικά μέλη ήταν πεντακόσια είκοσι τρία. Από τη "ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ" του υπουργείου Εσωτερικών (Έκδοση Εθνικού Τυπογραφείου, Αθήνα 1995, σελ. 39) την οποία αυτεπαγγέλτως λαμβάνει υπόψη το Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 744 ΚΠολΔ και όσα εκτέθηκαν στη μείζονα σκέψη, προκύπτει ότι από 17.3.1991 μέχρι 31.12.1994 ο Δήμος Χανίων, στη διοικητική περιφέρεια του οποίου είχε συσταθεί ως σωματείο η ενάγουσα, είχε πληθυσμό 50.077 κατοίκους και επομένως για τη νόμιμη σύσταση ένωσης καταναλωτών απαιτούνται εκατό τουλάχιστον φυσικά πρόσωπα. Από το προσκομιζόμενο καταστατικό και ως νομιμοποιητικό έγγραφο της ενάγουσας προκύπτει ότι αν και ο αναφερόμενος κατά το ανωτέρω σκοπός της θεωρείται σύμφωνα με τον αναφερόμενο στη μείζονα σκέψη σκοπό της ένωσης καταναλωτών, κατά τα λοιπά η ενάγουσα δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 10 παρ. 1 ως 4 του Ν. 2251/1994, αλλά τις προϋποθέσεις του άρθρου 35 παρ. 2 του Ν. 1961/1991 (και ήδη καταργημένου από 16.11.1994 δυνάμει του Ν. 2251/1994) ως συλλόγου καταναλωτών σωματείου σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα και μη νομιμοποιημένης για ασκήσει συλλογική αγωγή έστω και με τις διατάξεις του καταργηθέντος νόμου 1961/1991 (άρθρα 35 παρ. 3 σε συνδυασμό με άρθρο 40α που προστέθηκε με το άρθρο 27 Ν. 2000/1991). Συγκεκριμένα με τα άρθρα 5, 6, 7, 8, 9 και 12 του καταστατικού της, προβλέπονται ως μέλη της και νομικά πρόσωπα τα οποία καταβάλλουν εισφορές. Εκτός τούτων με τη προσκομιζόμενη απόφαση υπ' αριθμ. 5/13.1.1994 του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Χανίων έχει αναγνωρισθεί η ενάγουσα ως αστικό σωματείο κατ' άρθρο 78 ΑΚ με (20) είκοσι ιδρυτικά μέλη και διετάχθη η εγγραφή του στο δημόσιο βιβλίο σωματείων που τηρείται στο Δικαστήριο αυτό (Χανίων). Η δε προσκομιζόμενη απόφαση με αριθμ. πρωτ. 3318/84/13.2.1995 του Περιφ. Δ/ντη της Νομαρχίας Χανίων, περί αναγνωρίσεως του σωματείου της ενάγουσας ως ένωση καταναλωτών κατά την ισχύ του νόμου 2251/1994, δεν αναπληρώνει την εξ αρμοδίου Δικαστηρίου αναγνώριση ως ένωση καταναλωτών κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 10 παρ. 1 έως 4 και γενόμενα δεκτά στη μείζονα σκέψη. Συνεπώς πρέπει να απορριφθεί ως απαραδέκτως ασκηθείσα η κρινόμενη συλλογική αγωγή του άρθρου 10 παρ. 9 περ. α' και β' του Ν. 2251/1994, επειδή η ενάγουσα στερείται ενεργητικής νομιμοποίησης και ιδίως ως μη νομίμως συσταθείσα ένωση καταναλωτών ή άλλως και ως ουδέποτε αποτελούσα (DE FACTO) εν τοις πράγμασιν ένωση καταναλωτών. Κατά συνέπειαν πρέπει να απορριφθεί και η υπέρ της ενάγουσας ασκηθείσα πρόσθετη παρέμβαση της Γενικής

Ομοσπονδίας Καταναλωτών Ελλάδος, Τα δικαστικά έξοδα της εναγομένης λόγω της ήττας της εναγούσης και της υπέρ αυτής προσθέτως παρεμβαίνουσας πρέπει να επιβληθούν σε βάρος της ενάγουσας ως υπαίτιας για τη διεξαγωγή της δίκης και την προσθέτως παρεμβαίνουσας υπέρ της ενάγουσας (άρθρ. 741, 746, 176, 182 παρ. 1 ΚΠολΔ, ΕφΑθ 143/1971 Αρμ 25,533) όπως ειδικότερα ορίζεται στο διατακτικό.